

Jiřina Kalousová (1931–2022), dlouholetá organizátorka biologických olympiád

Před Vánoci minulého roku odešla v nedožitých 92 letech významná osobnost Mgr. Jiřina Kalousová (13. dubna 1931 až 14. prosince 2022), která mnohdy zásadním způsobem ovlivnila kariéru mnoha předních českých biologů, v některých případech i chemiků a lékařů. Tím nepřímo ovlivnila celý obor biologie u nás. Jiřinka, jak jsme ji nejprve po straně a poté i přímo oslovovali, po řadu let organizovala hlavně středoškolské biologické soutěže Biologická olympiáda a Natura semper viva. I když vědecký výzkum sama nikdy nedělala, na vědu u nás tím působila.

Nejprve několik stručných životopisných údajů. Narodila se v Unhošti, vystudovala Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy, obor biologie a chemie. Hned po

škole nastoupila do Ústředního domu dětí a mládeže (tehdy pionýrů), do oddělení přírodních věd a pracovala zde asi od r. 1954 až do r. 1983, kdy byla nucena z politických důvodů odejít. Až do svého penzionování pak učila na Základní devítileté škole Štěpánská v Praze biologii a zeměpis na druhém stupni. U zrodu Biologické olympiády v r. 1963 přímo stála (podrobněji v Živě 2023, 1: XXIX).

A nyní nám dovoluďte osobní reflexi působení Jiřinky Kalousové coby vedoucí hlavně letních celostátních soustředění soutěže Natura semper viva. Zúčastnili jsme se jich v letech 1970–72 jako tzv. chovanci (termín, který kdysi zavedl první z autorů této vzpomínky a s potěšením zjistil, že se stále používá) a posléze, hned

od prvního ročníku našeho vysokoškolského studia, jako odborní vedoucí. Bylo s podivem, jak Jiřinka dovedla svou neokázalou autoritou zvládat pubertální, i když inteligentní mládež. Měla přirozený respekt, a přestože jsme měli v onom věku různé divoké nápady, vždy jsme se je snažili držet na uzdě právě pod vlivem její autority. Ona nám to oplácela důvěrou, kterou jsme nechtěli zklamat. Nepamatujeme tudíž žádné situace, které by byly za hranou (možná na hraně...). Po maturitě jsme v prvním ročníku studia biologie na Přírodovědecké fakultě UK v Praze zjistili, že polovina ze 30 přijatých studentů se zná z olympiád, jak jsme souhrnně říkali oběma tehdejšími soutěžím. Někteří jsme byli v trvalém kontaktu i před přijetím na vysokou školu, někteří z nás si na soustředěních našli své životní partnery (někdy jen přechodné). To, že jsme se v takovém počtu znali, přispělo k dobré atmosféře v našem ročníku navzdory probíhající normalizaci, studovali jsme v letech 1972–77. Hned v prvním ročníku jsme založili klub BUBO, tedy Bývalých Účastníků Biologických Olympiád, a docela jsme se „vyblbli“.

Jako vedoucí jsme jezdili na celostátní soustředění do Velkých Karlovic v Javorníkách, do Stráže nad Nežárkou, tam v té době nejčastěji (mimo jiné rádi vzpomínáme na slavnou hospodu U Vitáčků), někdy i jinam a posléze především na Běstvínu, kam občas zavítáme jako přednášející i dnes (o Běstvině blíže také Živa 2021, 6: CXCIV–CXCVI). Nejraději ale vzpomínáme právě na ta soustředění, na kterých byla Jiřinka hlavní vedoucí až do svého nuceného odchodu. I když v době komunistické diktatury by člověk čekal, že pod hlavičkou Ústředního domu pionýrů se budou odehrávat i nějaké ideologické nesmysly, opak byl pravdou. Atmosféra byla velmi otevřená a k režimu kritická. A především šlo vždy o odbornost.

Na závěr bychom rádi ještě jednou zdůraznili roli pedagogické a organizační činnosti pro rozvoj oboru, zvláště když jsou zájemci o daný obor podchyceni ve vnímavém věku dospívající mládeže. Za to vše bychom chtěli Jiřince poděkovat.

- 1 Jiřina Kalousová zasvěcuje mládež do „tajů rostlinného světa“, jak bylo psáno v komentáři k obrázku na titulní straně časopisu Klub v r. 1956. Časopis vydávala měsíčně Ústřední rada odborů ve vydavatelství ROH – Práce. Z archivu M. Kalouse
- 2 Hlaváček jarní (*Adonis vernalis*) z Českého krasu. Foto K. Prach

